

Spojivosti (vztahy „reálné“)

Whitehead jednou („Immortality“) řekl, že „všechny entity či faktory ve vesmíru jsou podstatně relevantní pro existenci všech ostatních“ (3581, s. 95). Smysl této formulace ukazuje správným směrem, ale problematické tu je slůvko „podstatně“, neboť sugeruje jakousi nivelizaci, jako by bylo řečeno, že všechny jsou „stejnou mírou podstatně“ relevantní. Tak to ovšem neplatí, neboť ona „míra podstatnosti“ stejně rozhodně není. Zhroutí-li se nějaká vzdálená hvězda třeba v jiné galaxii (a stane se hvězdou neutronovou nebo dokonce černou dírou), nemá to takřka žádný (nebo jen velmi nepatrný) vliv na naše pozemské poměry, a to i v perspektivě kauzálního chápání (které má své specifické těžkosti zejména v takových případech). Jakmile však opustíme kauzalismus a budeme uvažovat o míře reaktivity těch či oněch druhů částic nebo kvant apod., ukáže se nám zcela zřetelně, že se události, týkající se některých velmi vzdálených „entit či faktorů“, mohou velmi snadno ocitnout pod hranicí reaktivity mnoha jiných „entit a faktorů“, takže se pro ně jakoby vůbec nestanou resp. nestaly. To znamená, že právem postulovaná „podstatná souvislost s celkem“ (tamtéž), z níž se ovšem nemůže vyprostit žádná „entita“, v žádném případě neznamena stejně „podstatnou“ souvislost s čímkoli partikulárním, tj. s kteroukoli jednotlivou entitou, ať je sebevíc vzdálena (nejen prostorově, ale i časově) od oné právě uvažované. Zůstaneme-li jen u vědou měřitelných parametrů, nezbyvá nám než připustit, že ono „pozadí“, o němž Whitehead říká, že tu „vždy zůstává jako neanalyzovaný důvod etc.“ (tamtéž) „ve skutečnosti“ nemůže být a není „nekonečné“, a to právě proto, že reaktivita žádné entity není nekonečná, tj. nemá nulový práh. Zároveň to znamená, že žádné „spojivosti“ (tj. reálné, uskutečněné či uskutečňující se vztahy) nesahají „do nekonečna“, ba ani do celého vesmíru (našeho Vesmíru), nýbrž že vždycky někde končí, ustávají, jsou přerušeny. Neplatí tedy, že vše souvisí se vším; vedle souvislostí musíme vidět a uznávat také meze souvislostí a nesouvislosti. A to nejenom jako nějakou pouhou „fakticitu“, ale také proto, že každá skutečná „entita“ (tj. pravé, vnitřně integrované jsoucno) se proti některým vlivům či druhům „působení“ aktivně brání, zatímco jiné naopak selektivně asimiluje (a právě tím zakládá a udržuje svou vnitřní jednotu, sjednocenost).

(Písek, 070211-1.)